

Motion 1981/82:2518

Ingrid Sundberg
Vårdnad och umgänge m. m. (prop. 1981/82:168)

Sveriges advokatsamfund har i sin remisskrivelse angående utredningen om barnets rätt framfört att det är klart olämpligt att föräldrar efter separation automatiskt skall ha gemensam vårdnad. Erfarenheten av de nu gällande reglerna visar att frågan om gemensam vårdnad efter en skilsmässa mycket ofta innebär en förlängning av skilsmässoproceduren med eljest onödiga konfliktsituationer. Genomgående tycks remissinstanser, där medlemmarna personligen tjänstgjort som juridiskt sakkunniga eller som utredare, ha tagit avstånd från förslaget om att gemensam vårdnad automatiskt skall fortsätta även efter föräldrarnas separation. Det är därför förvånande att propositionen i lagförslaget förordar en sådan ordning. Från moderat håll har också väckts förslag till riksdagen om avslag på propositionen i denna del.

Propositionen bygger på förutsättningen att människor i hög grad är medvetna om vilka juridiska villkor som gäller i olika situationer. Så är inte fallet. Fortfarande finns en allmän uppfattning att gemensam vårdnad innebär att barnet skall flytta mellan föräldrarna, och man blandar den praktiska vårdnaden med det juridiska ansvaret för barnet. Föreningen för kommunal- och landstingsanställda familjerådgivare betonar betydelsen av att man också när gemensam vårdnad föreligger anger vem som skall ha den huvudsakliga vården, dvs. var barnet skall vara kyrkoskrivet och hur umgänget med den andra föräldern skall fungera. Härigenom ställs krav på föräldrarna att tänka igenom det praktiska innehållet i gemensamt föräldraansvar och ge motsättningar och konflikter möjlighet att komma fram och bli föremål för bearbetning på ett tidigt stadium. Det är framför allt barnet som far illa av sådana obearbetade konflikter.

Frågan om gemensam vårdnad bör bygga på föräldrarnas överenskommelse. Om riksdagen skulle godta propositionens förslag om att presumption om sådan överenskommelse föreligger såvida inte en av föräldrarna yrkar upplösning av det gemensamma ansvaret bör föräldrarna emellertid ha rätt att, som familjelagsakkunniga föreslagit, få vårdnadsansvaret angivet i skillnadsdomen.

Möjligheten för andra än med varandra gifta föräldrar att ha vårdnaden om barnet gemensamt har funnits under förhållandevis kort tid. Möjligheten till sådan vårdnad har utnyttjats i liten omfattning. Det är troligt att propositionens förslag om ett enkelt anmälningsförfarande kommer att medföra en ökning av antalet föräldrar med gemensamt vårdnadsansvar.

Det torde också vara angeläget och till barnets bästa att sammanlevande föräldrar med gemensamt barn delar vårdnadsansvaret. Även sådana förhållanden upplöses emellertid, och det innebär ofta än större stridigheter mellan parterna, eftersom bristen på juridiska regler i samband med sammanlevnadens upphörande lätt skapar konfliktsituationer. Även här bör föräldrarna ha rätt att underrättas om följderna av separationen med hänsyn till vårdnadsansvaret.

När gifta i skillnadsdomen upplyses om att det gemensamma vårdnadsansvaret fortsätter får de anledning att överväga situationen för den händelsen de inte redan i samband med skilsmäsoöverläggningarna gjort detta och därmed bestämt sig för att behålla det gemensamma ansvaret. De ogifta samboende bör också göras uppmärksamma på det rättsliga läge som föreligger så att de kan överväga om det gemensamma ansvaret skall bestå eller om det skall upplösas. Det bör därför åläggas pastorsämbetena att vid sådana ändringar i folkbokföringen som tyder på att samboende ogifta föräldrar som anmält gemensam vårdnad flyttat i sär göra föräldrarna underrättade om att den gemensamma vårdnaden fortfarande består. Äktenskapens kortare varaktighet och frekvensen av familjebildning utanför äktenskapets ram gör det allt vanligare att föräldrar får barn med olika partner. Det är angeläget att varje förälder under hela tiden tills barnen blir 18 år har full kunskap om vilka vårdnadsregler som gäller i hans eller hennes personliga fall. Genom de här föreslagna åtgärderna kan misstag undanröjas.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar om följande lydelse i föräldrabalken.

6 kap.

3 §

Barnet står — — — upplöses enligt 5, 7 eller 8 §.

Vårdnaden anges i skillnadsdomen.

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om åläggande för pastorsämbetena att meddela föräldrar vilkas kyrkobokföring upphör att vara på samma fastighet att den gemensamma vårdnaden består.

Stockholm den 28 april 1982

INGRID SUNDBERG